

אשית עצות בנפשי

שיחות זמנינו

ממורינו ראש

הישיבה שליט"א

פרשת וישב

תשפ"ד

שיעור ליל שישי
וישלח תשפ"ד

חיזוקים קצרים שנאמרו
לאחר שיעור הדף גמרא

שבת עם הרה"י
מפי אחד המשתתפים

- פנימי -

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

ליל שישי פרשת וישלח תשפ"ד

אין מה לקנא

ב"ה שאנו זוכים להתאסף שוב, ולהתחזק עם העצות של רבינו הקדוש, בשבת זו חל י"ט כסלו, זה יום קדוש, הבעל התניא השתחרר מהמאסר, וכן בשבוע הקרוב מגיע חג החנוכה, ובזוה"ק כתוב שכל דבר שיש באמצע השבוע כבר מתנוצץ אורו בשבת שלפני זה, השבוע מצאנו שיעקב אבינו אומר לעשו עם לבן גרתי, נשארתי גר, אתה לא צריך לקנא, לא התקיימו הברכות של אבא, ואין מה לקנא כלום, מוהרא"ש כותב שכל המחלוקות מגיעים מקנאה, ור' נתן היה אומר שאין מה לקנא באחרים, חוץ מלקנא ירא השם, וזה מה שיעקב אבינו אמר עם לבן גרתי, וכפי שרש"י כותב ותרי"ג מצוות שמרתי, בתורה ומצוות אפשר לקנא, אבל חוץ מזה אין כלום, חובה עלינו לשנן דבר זה, כי מוהרא"ש כותב ששורש הכל הוא קנאה, קנאה מביאה שנאה עד שמגיע לכדי רציחה רח"ל, שני הפשטים ברש"י דבר אחד הוא, אין מה לקנא כלום, ויש לקנא רק יהודי ירא שמים, לקנא בו ולהתחיל לעבוד להיות כמותו, יהודי ירא השם הוא מי שממשיך ללמוד ולהתפלל על אף מה שעובר עליו.

המקנא – מפסיד בעצמו

חז"ל אומרים כל מי שיש בו קנאה עצמותו מרקיבין, ובפשטות הכוונה לאחר פטירתו כפי שהגמרא בסוף מסכת שבת מספרת על אחד

שלא קנא באחרים ולכן עצמותו לא הרקיבו והיו שלמים לאחר פטירתו, אבל מוהרא"ש הסביר שהכוונה בעוד האדם בחיי חיותו, לאנשים יש הכל, אבל רואים שלמישהו אחר יש משהו יותר, מקנאים, והם פשוט מרקיבים, כשסוס שותה מים הוא בועט במים עם הרגל שלו, הוא בטוח שמישהו אחר הגיע מולו ולוקח לו את המים, ומקנא בו שהשני ישתה יותר מים, ובסוף מי שמפסיד מזה זה רק הסוס, כי היה לו מים צלולים ועכשיו המים עכורים מבעיטת רגליו, אנשים עוברים צרות צרורות, ובמקום להודות להקב"ה שאין לך כלום, אתה מקנא על הדברים שיש לאחרים, אין לך מושג מה עובר עליהם, אין מה לקנא באחרים, ומי שקנא באחרים יכול עכשיו לעשות תשובה על זה, וצריך להשריש את הדברים האלו בילדים, הילדים רגילים להגיד תמיד שלאח השני יש יותר וכדומה, צריך ללמד אותם שאין מה להסתכל על אחרים, כל הצרות התחילו מקנאה.

הקנאה הראשונה התחילה מיד בכריאת שמים וארץ, החמה והלבנה, הלבנה קינאה בחמה ומיד הפסידה, וכך זה המשיך הלאה והלאה, צריך להגיד לילדים שאף אחד לא יכול לקחת מהם כלום, כל אברך צריך לדעת שאם קם מתחרה בעסק שלו, זה דבר בריא, הרי העסק לא יכול לתת סחורה לכל העולם, תעזור למתחרה שלך וביחד תוכלו לתת סחורה לכולם, אותו דבר זה בחסידות, הרי אי אפשר שיהיה בית כנסת אחד או ישיבה אחת לכולם,

בעבודת השם, והן במסחר, והן בהעמדת בית על תילה, כשהיצר מגיע ליהודי ומפיל אותו בעבירות רח"ל, מגיע יעקב אבינו ואומר לו, היצר לקח ממך הרבה דברים והפיל אותך, תראה מה אתה יכול להציל, והיה המחנה הנשאר לפליטה, מה אתה יכול להציל, ר' נתן הראה פעם לתלמידיו איך שבית שלם נשרף, ובעל הדירה עומד ליד זה ומנסה להציל, מוצא איזה כפית ושמה, ככה זה ברוחניות, אם היצר הפיל אותך, וקמת מאוחר, אל תישאר במיטה לכל היום, והיה המחנה הנשאר לפליטה, מה אתה יכול להציל מידי היצר, עשו לקח לך את הקר"ש בבוקר, לפחות לך להתפלל, אם עשו לקח לך את השחרית אל תתרום לו את המנחה, אם איבדת את המנחה בימים הקצרים של החורף, לפחות תציל את המעריב, יעקב אבינו אמר אני לא יתן לעשו את כל הי"ב שבטי קה, אני ינסה להציל מה שאפשר.

לפחות תצעק – השם הושיעה

ר' נתן אומר שאם יהודי לא יכול להתפלל, שלא יתייאש ויתן הכל לגמרי ליצר, אלא לפחות יוציא את המילים 'השם הושיעה', שהקב"ה יושיע אותי, הזמנים כל כך השתנו, פעם כשהיה חשוך הלכו לישון, אבל היום כשיש חושך בשעה 6 בערב היום בשיא התחלתו, והולכים לישון מאוד מאוחר, וקמים ברגע האחרון וחייבים לרוץ להביא פרנסה, ובקושי יש זמן להתפלל, ותופסים איזה מנחה ברגע אחד, וככה עובר על האברך כמה שבועות והוא רואה את עצמו בלי שחרית בלי מנחה ובלי מעריב, קחו את העצה של ר' נתן, והיה המחנה הנשאר לפליטה, רבש"ע השם הושיעה, אני רוצה להיות יהודי, צריך כל כך הרבה מסירות נפש על ג' תפילות אלו, יש על זה המון מניעות, אנשים אומרים עוד מעט אני אתפלל, עוד מעט ועוד מעט, זה לא יקרה עוד מעט.

דבר ראשון – מתפללים

נסעתי הרבה עם סבא שלי זצ"ל למקומות

שכל אחד ילך בדרכו בעבודת השם, אין מה לקנא מה שיהודי הולך למישהו אחר, אף אחד לא לוקח ממך כלום.

לקנא יראי השם – להתפלל להיותו כמותו

וכשאמרו שצריך לקנא ירא השם, אין הכוונה ח"ו למרר לו את החיים, ואין הכוונה להיות שבור וממורמר שאנחנו לא כמותו, אלא לרצות להיות כמותו ולבקש על זה מהשי"ת, כשקוראים סיפורי צדיקים ורואים לאיזה מדריגה הגיעו, מבקשים על זה מהשי"ת שרוצים להיות ככה, ולכן מאוד מומלץ לספר לילדים סיפורי צדיקים, להלהיב את לבם, ומסיימים את הסיפור שאנחנו גם רוצים להגיע למדריגה זו, ונבקש מהשי"ת על כך, ובזה מתחילים את הפרשה, יעקב אבינו שולח להגיד לעשו, עם לבן גרתי, אין מה לקנא חוץ מתורה ומצוות.

רשע לא נרגע אחרי המון שנים

המלאכים אומרים ליעקב באנו אל אחיך אל עשו, שהוא נשאר עשו הרשע, ולכאורה הוא דבר פלא, כי יעקב אבינו הרי רימה אותו בברכות, ובצדק הוא שונא את יעקב אחיו, אבל יכול להיות שהכוונה היא שהרי רבקה אמנו אמרה ליעקב קום ברח אל לבן פדנה ארם, בסוף עשו ירגע, זה שעשו היה רותח נגד יעקב בעת הברכות מובן, אבל כבר עברו עשרות שנים ועדיין עשו תקוע בסיפור הישן הזה, זה מה שאמרו המלאכים, יש לפעמים שתי משפחות שלמות מסוכסכות ולא מדברים זה עם זה, כי לסבים שלהם היה סכסוך של חמש אלף דולר.

להציל מה שאפשר

וירא יעקב מאוד ויצר לו וגו' ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, אנחנו מדברים על זה כל השנים, אבל חייבים לדבר על זה שוב, לא צריך לחדש כלום, זה הלימוד הגדול ביותר של התחזקות שיעקב אבינו מלמד אותנו, הן

שבוודאי נכנס הכל ריוח, גם אם הפסדת את הבית, תתחיל לעבוד מעכשיו ותביא פרנסה, אל תסתכל מה מתאים ומה לא מתאים, צדיקים אמרו שלא מתים מרעב אלא מתים מכבוד, אנשים חושבים שעבודה זו וזו לא מתאימה להם, להישאר בבית זה יותר גרוע, אם אין אוכל אפשר לאסוף אוכל יש מלא מקומות שאפשר לאסוף שם אוכל, ואין בזה בושה, הבושה הוא להיות חייב כסף בחנות ולא לשלם.

לא להסתכל על כבוד – להציל את הבית

גם בנוגע לילדים, לפעמים בן אדם מתייגע עם ילד אחד, ומזה הוא נופל בדכאון והוא מתחיל להסתכסך עם אשתו ועם כל ילדיו, וכל הבית נחרב בגלל זה, תציל מה שאתה יכול, תשב עם הילדים ותדבר איתם, ותבלה איתם, ואל תפסיד עכשיו את כל ילדיך בגלל זה, די יעזור לכל עם ישראל זו צרה לא פשוטה, אבל תראה להציל מה שאתה יכול, רבינו סיפר שיהודי הלך לגייס כסף ולא היה המון זמן בבית, וסוף סוף חזר לביתו עם אמתחתו, ובדרך עוצר אותו שודד עם אקדח, ולוקח ממנו את כל כספו, והיהודי היה חכם, הוא אומר לשודד, הרי כשאבוא הביתה אספר בבית ששדדו אותי בדרך, הם לא יאמינו לי, ויחשבו שלא עשיתי כלום, בא תעשה לי טובה, תירה כמה כדורים עם האקדח בכובע שלי, ואוכל להראות להם שירו בי, והשודד ירה כמה כדורים, אחרי זה היהודי מוריד את החליפה ואומר לשודד, תירה גם על זה כמה כדורים, ואמר לו השודד שכבר אין לו כדורים, אמר לו היהודי אם אין לך כדורים אני יותר חזק ממך והיהודי חסל אותו והציל את הכל, הרבה פעמים רבינו לא היה אומר נמשל, אבל מוהרא"ש נתן לנו רמזים להבין את זה, לפעמים בן אדם מסתכל על הכבוד שלו, על הכובע והחליפה, הוא אומר לעצמו הרי כבוד כבר אין לי, כבר החרבתי את הכובע והחליפה, לפחות אציל את הבית שלי, והיה המחנה הנשאר לפליטה.

הקדושים, זכיתי הרבה לשמש את הצדיק, ברגע שהיה אפשרות להתפלל מנחה התפלל, מיד בחצות היום עלה למערת רשב"י להתפלל, אנשים שאלו אותו למה מתפלל מנחה גדולה, הוא לא ענה, הוא ידע שהוא מאוד עסוק בלימוד התורה ובכתיבת שו"ת, ואם יאחר בסוף יתאחר, לכן הדבר הראשון הולכים להתפלל, מוהרא"ש קבע בישיבה שמתפללים מנחה בשעה 3, וככה נוהגים כבר שבע עשרה שנה, גם בימי הקיץ הארוכים, את כל ההכנות לתפילה אפשר לעשות אחרי התפילה, דבר ראשון מתפללים, בימים שיש ישיבה אני מתפלל שחרית בסדר הישיבה, אבל כשאין ישיבה ברגע הראשון לפנות בוקר שאפשר להתפלל מתפללים, ואם רואים שאי אפשר להתפלל צועקים אל הקב"ה 'השם הושיעה' אני רוצה להתפלל, אפשר ללכת לבוש בצורה החסידית ביותר, וזה בטח דבר חשוב וזה משפיע על הנפש לטובה, אבל זה לא מספיק, חייבים להתפלל שחרית מנחה מעריב, אנשים לא יודעים מה עובר על האברכים, פשוט לא מתפללים, זה לא ח"ו להכעיס, אלא עסוקים וטרודים ושוכחים מהעיקר, אין היום פילוסופיה וכל הדברים האלו.

לא הולכים לעבודה בלי בגדים ובלי שחרית

קמת מאוחר, כמו שלא הלכת לעבודה בלי להתלבש, כמו שהמוח שלך מבין שלא יוצאים מהבית בלי בגדים, ככה אתה צריך להכניס למוח שלא הולכים לעבודה בלי שחרית, יש המון מניינים ב"ה בכל פינה בעיר, ואם אתמול לא התפללת, אז תתפלל עכשיו, והיה המחנה הנשאר לפליטה, אם ח"ו נפלת בבעיות חמורות במשרד, אל תעביר את עצמך לגמרי לעשו, אלא תצעק להקב"ה שיציל אותך, והיה המחנה הנשאר לפליטה.

כשיש חובות – להציל מה שאפשר

אותו דבר זה עם פרנסה, נפלת בחובות, אל תרים ידים תראה מה אתה יכול להציל, רבינו אומר שאין שום יאוש בעולם, קח עבודה, מה

ותקוע, אין לו תיאבון לכולם, לפעמים זה תוקף אנשים בגיל האמצע, הילדים לא יודעים מה עובר על האבא שלהם, הם רצים לרופאים ולרבנים ומחפשים סגולות, לא יודעים מה קרה לו כל השנים עבד קשה ופתאום קלט למי אני עובד קשה, אבל יש עצה בשבילו והיה המחנה הנשאר לפליטה, מה שאפשר להציל מצילים.

עוד פעם אחת להניח תפילין

בחורים צעירים מגיעים לבקש שרוצים לחיות עד מאה ועשרים, הם לא יודעים שאז בגיל ההוא בכלל לא מתחשק לחיות בדרך כלל, מוהרא"ש סיפר שיהודי קשיש פגש את הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע בטבריה, וביקש ברכה שרוצה למות כי נמאס לו מהחיים, אמר לו ר' אברהם, שוטה שכמותך, הרי מחר בבוקר תוכל להניח תפילין לעשות רצון השם, והיה המחנה הנשאר לפליטה, תתפוס מה שאתה יכול לתפוס, עברו שמונים תשעים שנים, אבל אתה יכול להניח עוד פעם אחת תפילין הכל ריוח.

לא לתת לשומן לנוול

רבינו היה אומר שאנשים אומרים, אם כבר אכלתי דבר אחר, שהשומן כבר ינזל על הזקן, אבל זו טעות, והיה המחנה הנשאר לפליטה, אם כבר לקחו ממך את הקדושה, תנסה להציל מה שאתה יכול, אל תתן לשומן הדבר אחר שיטפטף על הזקן, תציל מה שאתה יכול, תהיה שמח עם הזקן והפאות שלך, תהיה שמח עם התפילין, ואם לא הנחת, תניח מעכשיו, תהיה שמח עם השבת קודש שאתה שומר.

תפילה – רק בתחנונים ורחמים

יעקב אבינו אומר קטונתי מכל החסדים וגו' הצילני נא מיד אחי מיד עשו, רבינו אומר שכשיהודי מבקש מהקב"ה הוא צריך לבקש ברחמים ובתחנונים, שום דבר לא מגיע לנו, יעקב אבינו ברח מלבן, והיה יכול להגיד

קדוש מלי"ל שישי פרשת וישלח

יהודי אומר, הרי אני כבר נפלתי, כבר לא יגידו עלי שאני שומר הברית, כמו שאחר אמר, שכבר נפל ורוצה ליהנות מעולם הזה, אבל יהודי ירא שמים אומר לפחות אתחיל מהיום לעבוד למען הקב"ה, לשם שמים, כבר לא יגידו עלי 'קדוש מרחם אמו', אבל אציל מה שאפשר, ויגידו עלי 'קדוש מלי"ל שישי פרשת וישלח', והיה המחנה הנשאר לפליטה, ר' נתן אמר פעם, פחות ראייה אחת – פחות כויה אחת, כבר לכלכתי את עיני, וכבר לא אוכל לראות את האור הגנוז שהצדיקים רואים, וכי בגלל זה אתייאש, והיה המחנה הנשאר לפליטה, אצעק להקב"ה שאני רוצה להיות ירא שמים ולשמור על עיני, יהודי מתעורר מהבת קול שצועקת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וחושב על מצבו, במקום להתייאש הוא משתמש בעצה של רבינו של 'התבודדות ותפילה' ונזכר ממה שר' נתן כתב על 'והיה המחנה הנשאר לפליטה', וצועק מעומק לבו, רבש"ע אני רוצה לחזור אליך, אני רוצה להיות טוב, אני רוצה להתפלל אני רוצה ללמוד.

לפחות יכולתי להרים את עיני למרום

מאוד כדאי לכבוד שבת להסתכל בפנים בליקוטי הלכות בקטע זה והיה המחנה הנשאר לפליטה, ר' נתן כותב שם הרבה יותר, אפילו אם יהודי כל כך מדוכא וכל כך ממורמר, ולא יכול לעשות כלום, הוא נפל לכזו קטנות וצמצום ועצבות, ואינו מסוגל לקום ממיטתו, לפחות שימלמל עם שפתותיו 'רבנו של עולם עזור לי', ר' נתן ישב פעם באיזה קרעטשמע, ונתקע לו עצם בגרון, ואמר אחרי זה לתלמידו ר' נחמן טולטשינער, ראית מה היה באותו זמן שהייתי תקוע עם העצם, הרי אפילו לא יכולתי לבקש מהקב"ה ולהגיד ד' הושיעה מהעצם שנתקע לי, אבל לפחות יכולתי להרים את עיני למעלה בבקשה להקב"ה שיציל אותי, לפעמים יהודי נמצא במצב שאפילו לא יכול לצעוק להקב"ה 'השם הושיעה', כל המוח שלו תפוס

לברך עלינו הוא נעצר כי הוא השקיע המון כסף ומקווה שיכנס, וככה המתווך מתפלל שיצליח למכור בתים, אבל השכיר יודע שהמשכורת נכנס אוטומטי ולא מתפלל, הקב"ה רוצה שיתפללו אליו, ואחרי זה כשמקבלים כסף מהקב"ה אחרי התפילה, יש הרגשה הרבה יותר טובה.

הרג חושב שמסדר לבד

כשעובר על יהודי מה שעובר, הרי רצים לציון של צדיק, בכל פתיחת הארון בוכים ומתפללים על זה, ונזכרים שיש בורא עולם, זה מקרב את היהודי אל הקב"ה, הדג הוא הבעל חי היחיד שלא יכול להפוך את הראש שלו מאחורה, וכל התפילות שלו להקב"ה שאף אחד לא יבוא אליו מאחורה ויתפוס אותו, אבל מקדימה הוא חושב שהוא רואה ומסדר לבד, וראה זה פלא, אין כזה דבר שדג יאכל דג אחר מאחוריו, אוכלים דג רק מקדימה, איפה שהוא חושב שהוא מסדר לבד, בלי הקב"ה אי אפשר להסתדר, יהודי השקיע הרבה כסף וכנה בית ומשכיר, ובסוף השוכר לא משלם, אם זה גוי הוא חייב ללכת לבית משפט חודשים ארוכים, ואם זה יהודי הוא לא יכול לעשות כלום כי יצעקו עליו בבית כנסת שזרק יהודי, יש עצה אחת ויחידה, לפנות אל הקב"ה שיעזור לך, אל תחשוב שהשקעת בית ואתה מסודר, תלך אל הקב"ה.

תפילות על הילדים

אותו דבר זה עם ילדים, אני יודע מהמון סיפורים מחרידים, משפחות שהיה להם ילדים נהדרים אחד אחד אבל ילד אחד לא הביא להם נחת, המלמדים התקשרו והמנהלים וכו', אבל ההורים עשו דבר אחד, הורידו דמעות עד אין שיעור על ילד זה, ועובר כמה שנים טובות, ובסוף הילד הזה מגדל בית לתפארת, אף אחד מהאחים שלו לא מצליח כמוהו, לאחד יש בעיות בבית, לאחד בעסק וכדומה, כי לא התפללו עליהם כמו שהתפללו על ילד זה, ממש

רבש"ע אתה אמרת לי ללכת הביתה והנה עשו מחכה לי כאן, ולא אמר ככה, אלא התחנן בתחנונים קטונתי מכל החסדים, לא מגיע לי כלום, ואתה עשיתי איתי נסים כאלו גדולים, אנא ואנא הצילני מיד אחי מיד עשו, אני יושב כל היום עם בחורים, שמתחננים לשידוך, וכי אברך זוכר בכלל את התקופה שהיה לבד, ועתה הייתי לשני מחנות, והיום הוא זוכה לשבת עם ילדיו, כמה הוא צריך להודות להקב"ה על כך, ואם משהו עובר עליו הוא יתחנן בתחנונים להקב"ה, יעקב אבינו מעולם לא בא בטענות, על אף כל הצרות שעבר בבית לבן, אחרי הבטחת הקב"ה שישמרנו, והקב"ה אמר לו לחזור לביתו וישמור עליו, והנה מגיע לפניו עשו עם ארבע מאות איש, ארבע מאות קליפות נוראות, מלאכי חבלה, בכל זאת יעקב אבינו אומר לא מגיע לי כלום, קטונתי מכל החסדים, הקב"ה כל כך טוב אלי ועושה איתי רק נסים, ואני מתחנן הצילני נא מיד אחי מיד עשו, רבינו אומר שמה שאומרים חז"ל שאסור להתפלל תפלת קבע, קבע הכוונה לגזילה, שלא גוזלים את הקב"ה בתפילה חזקה ולא אומרים להקב"ה אני חייב ברגע זה לשלם את הבנק.

מצב קשה של פרנסה

אברכים אומרים שכעת זה מצב קשה מאוד של פרנסה, משהו שלא היה המון שנים, יש לי חדשות בשבילכם, שככה בכו ואמרו לפני עשר ועשרים שנה, וכשהייתי ילד קטן שמעתי אנשים אומרים שפעם היה אפשר לעשות כסף ולקנות דירות בזול, ועל זה אומר שלמה המלך, אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, ואם תבררו תראו שדווקא עכשיו יש אנשים שעושים הרבה כסף, כמו שהיה בקורונה שחשבו שהכל יקרוס, בסוף המון אנשים התעשרו בקורונה, אברך אחד שלח לי מכתב שהוא מלמד דרדקי ולא קיבל משכורת כבר כמה שבועות, לא הספקתי לענות לו, אבל אני מקווה שהוא ישמע לשיעור, אולי באמת רוצים מהשמים שלא יסע לו המשכורת אוטומטי, ושיבקש על זה מהקב"ה, בן אדם עצמאי מגיע

לראות את ההורים מסוכסכים, הם רוצים בית רגוע ובריא, ואם יש משהו שיש ויכוח בין ההורים, לא מתווכחים ליד הילדים, יוצאים לטייל ומלבנים את הנושא ומגיעים יחד לדעה אחת ולהחלטה אחת, למען הצלת ילדינו ועתידינו אנא ואנא תתנהגו יפה זה לזה, המלמדים רואים מיד כשההורים רבים בבית, צריך לדעת שכשהילדים מתגברים כבר אי אפשר לצעוק עליהם שיכנסו למיטה וזהו, צריך לדבר איתם ברמה שלהם, לתת להם את היחס, הם רוצים להיות קצת ער עם ההורים, כשהייתי בחור גדול ההורים שלי שיחקו איתי משחקים, להורים כבר אין כח בסוף היום, אבל מקדישים את שארית כוחותיהם לילדים, ומי שרץ החוצה לעזור לאחרים במקום להיות עם הילדים, גם הילד יצא החוצה, כמו דינה בת לאה.

לשוחח יפה – ובלי לשון הרע

אבל כמובן שכשמדברים עם הילדים, לא מדברים על אחרים, לא לשון הרע ורכילות, מספרים שיהודי התיישב ברכבת ליד החפץ חיים, ולא ידע שזה החפץ חיים, ודיבר איתו כל הדרך, וראה שאפשר לדבר זמן ארוך בלי לשון הרע ורכילות, אבל מצד שני לא לדבר עם הילדים רק דברי תורה, לא רק לשאול אותם מה למדו בחדר ואיזה דברי תורה יש להם, אלא לשוחח איתם בהנאה.

להקפיד על ג' תפילות ביום

רבינו אומר בספר המידות שמי שאינו הולך להתפלל בבית כנסת, הילדים שלו ילכו לגלות, אם אני יכול לפעול את הדבר הזה אצלכם, שתלכו להתפלל שחרית מנחה מעריב, ותצילו בזה את ילדיכם, והיה זה שכרי, אני אומר את זה גם לבחורים בישיבה, שזה מה שאני דורש מהם, לא רוצה מהם תמונות וכו', יהודי ניגש אלי ואמר שראה שהבחורים עדינים בישיבה וצריך לצלם אותם, כי ראה שיש להם טלית קטן מצמר, אני בטוח שטלית קטן מצמר זה דבר מאוד חשוב, אבל אני לא יודע אם

כמו הדג, שחושב שמקדימה הוא מסתדר לבד. לפני ההסתלקות של ר' נתן, כשהיה מאוד חלש, הגיעה אליו הבת של רבינו ושאלה אותו איך הוא מרגיש, הוא כבר היה ממש לפני גסיסה וענה: ס'איז מיט גרויס חסד, הכל חסדים גדולים, זה מה שיעקב אבינו אמר, קטונתי מכל החסדים, הכל חסד.

הילדים עושים מה שההורים עושים

אחרי זה מתחיל אצל יעקב פרשה חדשה, ותצא דינה בת לאה, וכותב רש"י למה היא נקראת בת לאה ולא בת יעקב, כי הילדים עושים מה שההורים עושים, כמו שאמא שלה היתה יצאנית גם היא יצאה, אם האבא מדבר בתפילה גם ילדיו לא יתפללו, אם הוא משחק כל היום בטלפון, ככה יעשו ילדיו, ואם הוא יחביא את הטלפון גם ילדיו יחביאו, הרי גם אם יתפלל ויהיה שמור הוא חייב רחמי שמים מרובים על ילדיו, כל שכן וכל שכן כשלא מתנהגים כך, יושבים בסעודה שלישית, יש את האנשים המיושנים שיושבים ושרים זמירות, אבל יש את החכמים שלא שרים, הם צריכים רחמי שמים שהבנים שלהם יסכימו בכלל לבוא לבית כנסת, כי ראו שלאבא שלהם לא היה איכפת בכלל מסעודה שלישית, כמובן שכל דבר חייב עם תפילה, אבל מוהרא"ש כותב את כל הדברים האלו באשר בנחל זה לא חידושים שלי, מוהרא"ש כותב אם אתה תלך למקוה, הילדים שלך גם ילכו למקוה, אם אתה יושב בשולחן שבת וצוחק על הוריק ועל הוריה, הילדים גם יצחקו עליך, לפעמים בן אדם חושב מה הוא צריך לעשות, העצה לזה שיחשוב מה הוא רוצה שילדיו יעשו, כי מה שהוא יעשה יעשו ילדיו.

להציל את הילדים

מגיע שבת קודש, צריך שיהיה מאוד שמח בבית, צריך שיהיה שלום בבית, ההורים צריכים לדבר יפה זה לזה, ילדים לא יכולים

שהצדיקים אמרו, גם מי שכבר נמצא ברשות הרבים, ואצלו חושך לילה, והוא למטה מעשרה טפחים, כל הבחינות של קליפות וחשכות, בכל זאת אנחנו ניקח את האור הגנוז, ונתפלל ג' פעמים ביום, ואם לא מצליחים אז נבקש על זה, רבש"ע עזור לי להתפלל שחרית מנחה מעריב במנין, אני רוצה להתפלל, ואפשר לזכות לזה על ידי ספרי רבינו וספרי אשר בנחל, אברכים אומרים שהם הולכים לישון במיטה עם אשר בנחל, והם רואים כתוב שם 'ראה להתפלל כל יום ג' תפילות', ונזכרים שלא התפללו מעריב, מיד יורדים מהמיטה ומתלבשים ומתפללים, ואחרי זה חוזר למיטה וקורא עוד מכתב ורואה כתוב שם שצריך לקרוא קריאת שמע, ונזכר שלא קרא קר"ש, מיד הוא קורא קר"ש, הספרים האלו מעירים את האדם כפשוטו וכמשמעו, ומחזירים את האדם להקב"ה שוב ושוב, ורואה שכתוב שם שאם יכין לעצמו קערה עם נטילת ידים הוא יהיה מבורך, וגם בניו יהיו ככה.

שני מחנות – הבית והמשרד

צריך לעשות מה שיעקב אבינו עשה 'ויחץ את העם לשתי מחנות', לחלק את הבית ואת העבודה לשני מחנות, הבית צריך להיות מקום שמור בקדושה, קיבלתי המון מכתבים מהנוער, איך שהילדים הלכו לחורבן עולם מתוך הבית פנימה, מהטלפון של ההורים, חייבים לשמור את הבית בקדושה, יש דברים שמקומם רק במשרד, אבל גם במשרד צריך לשמור את ההלכות, אנשים חושבים שהלכות יחוד זה רק לרבנים, צריך לדעת שרוב הראשונים סוברים שיחוד זה דאורייתא ממש, אבל לא צריך בכלל להיכנס ללומדות של זה, כי יהודי שמשחק עם הלכות יחוד, ירחם השם נופל בחמורות שבחמורות, בד' מיתות בית דין, ומי שרואה שהוא נכשל בהלכות צריך לחשוב טוב למה הוא צריך את העסק הזה, תלבנו את זה עם דיין רב, יעקב אבינו מתחנן 'הסירו את אלוהי הנכר אשר בתוכם, והיטהרו וגו' ואעשה שם מזבח' ואעשה שם מזבח, אני בעצמי אהיה מזבח.

הטלית קטן קובע על העדינות והיראת שמים של הבחור, אבל שחרית מנחה ומעריב במנין קובע שהבחור ירא שמים, וכי בחור שהולך עם חליפה אינו צריך חיזוק ורק בחור בלי חליפה חייב חיזוק, הדברים אינם תלויים בלבוש, כל בחור בסוף יגיע למקום אחר אחרי החתונה, אבל אני רוצה שג' התפילות במנין יהיה אצלם חוק ולא יעבור.

להיזהר מדילוגים

בשעת התפילה צריך לדעת שלא מדלגים על שום קטע, מישהו שאל את האדמו"ר מליובאוויטש, מה לעשות כשילד מאחר לחדר, וכבר אוחזים באמצע התפילה, ובתלמוד תורה מתפללים במנין, האם צריך ללמד את הילד מה לדלג כדי להתפלל במנין, ענה לו האדמו"ר שצריך להיות חכם הרואה את הנולד, אם מלמדים את הילד איך לדלג, בסוף הוא יתחיל לכתחילה להתפלל בדילוגים, אני לא נכנס כעת לחלק ההלכה, אלא צריך להיזהר מכל הדילוגים, הילדים מתפללים בחדר את כל התפילה, והבחור נכנס לישיבה ואז הוא מוצא איזה חכם שאומר לו שעיקר התפילה מתחילה בהודו, אחרי זה הוא מוצא עוד מישהו שמלמד אותו שזה רק ברוך שאמר אשרי וישתבח, אחרי זה בישיבה גדולה מישהו אומר לו שזה רק קר"ש ושמונה עשרה, ואם הוא התחתן הכל ריוח ולא מפסיד יותר בתפילה, ואם לא התחתן והתבגר עוד, הוא מוצא עוד מישהו שאומר לו שמדאורייתא מספיק להניח תפילין וכל התפילה רק מדרבנן, והאמת שזה דיבורי הבל, דהרי אין לנו דרך לדעת מה מדאורייתא, אנחנו חייבים להגיע לחכמים, כי איך אנחנו יודעים מה זה תפילין ואיך מניחים תפילין, החכמים לימדו אותנו, ולכן חייבים לקיים את כל דברי החכמים.

חנוכה – לחזור להקב"ה מתוך החושך

מגיעים עכשיו ימי חנוכה, ימים המאירים, שכל אחד יכול לחזור בהם להקב"ה, כפי

רק הודאה

יעקב אבינו הגיע הביתה והניח מצבה ונתן הודאה להקב"ה, על אף שעבר עליו מה שעבר, הוא ראה רק נסים ותמיד הודה ושיבח להקב"ה, מגיעים עכשיו ימי חנוכה, רבינו אומר שימי חנוכה הם רק להודות ולהלל וזה שעשוע של עולם הבא, כמה שיהודי מודה להקב"ה יותר ויותר, הוא רק נהיה יותר חזק בנפשו ובמוחו, כי אנשים יכולים להתמוטט מרוב צרות, אבל כשמרגילים להגיד על כל דבר תודה להקב"ה, ומכניסים למוח שכל מה שהקב"ה עושה זה רק טוב, זה נותן כח לשרוד, הרי הקב"ה אינו יכול לעשות דבר רע, הכל הוא לטובה, ואם אתה רואה שמהו לא הולך לך טוב, תחזור להקב"ה ותבטיח להיות טוב.

להיזהר בכבודה

צריך מאוד להיזהר בהונאת אשתו, ואם היא צועקת לא עונים, ואם היא מתלוננת ח"ו לפגוע בה, ח"ו לגרום לה להוריד דמעות, אי אפשר לדעת מה דמעה אחת יכולה לגרום ח"ו, חז"ל אומרים שערי דמעות לא ננעלו, ושאל הרה"ק מראפשיץ למה צריך שערים, אלא כשאמא בוכה שהבן שלה הגיע לצדיק והתקרב ליראי השם, סוגרים את השערים, אבל ח"ו לפגוע בה, וצריך לזכור לתת כל הזמן מילים טובות ומחמאות, ולא צועקים ולא מזרזים, ואם הבית לא מסודר, תעזור לסדר את הבית, זה לא לוקח הרבה זמן, קצת לסדר את הבית, אל תיזכר ביום שישי אחה"צ לסדר את הבית, תתחיל בליל שישי, ותבקש מהקב"ה שיהיה לך שבת שמחה בבית, אם אתה רואה שהיא ממורמרת, אז תשמח אותה, ואיך משמחים, על ידי מילים טובות, מדברים דברים חיוביים, אומרים ברוך השם שהקב"ה עזר לנו בזה ובזה, מכניסים בבית את ההודאה להקב"ה, וזה מכניס שמחה בבית, כמו שיעקב אבינו שכל מה שעבר עליו, הוא הודה להקב"ה, וזה סוד ימי חנוכה.

העיקר בחנוכה – שמחה במצוות

בשבוע הבא בליל שישי נר א' דחנוכה, נדבר בעז"ה על גדולת ימי החנוכה, את הנר הראשון ידליקו לפני השיעור, מישהו שאל השבוע אם חייבים להכין פתילות לבד, זה דבר מאוד יפה וחשוב, אבל לא זה הנושא שמדברים כאן, כאן מדברים על השמחה שצריך להיות בעת הדלקת נר חנוכה, צריך להתפלל מוקדם בזמן, כל עוד שהילדים הקטנים ערים, וכל אחד ידליק באיזה סוג מנורה שנוהגים אצלם, אחד נוהג דווקא עם קיר ואחד בלי, אחד מכין לבד פתילות ואחד לא מכין, בברסלב נוהגים שהעיקר זה להיות בשמחה, מוהרא"ש היה לובש שטריימל בעת הדלקת הנרות, אנחנו לא מתערבים במנהג הזה, כל אחד יעשה כמנהג אבותיו וכפי שלבו חפץ, אבל כן דורשים להיות בשמחה, להכניס את השמחה בבית, תהיה שמח עם הכובע שלך או עם השטריימל שלך, מגיעים חגים שהילדים לא יכולים לשמוע מזה, למשל ליל הסדר נשמע דבר מפחיד, כי הילדים ראו אצל ההורים כמה זה מפחיד ומדאיג, מותר לילדים לראות שההורים מתבודדים בנרות ומבקשים, וזה דבר שצריך להיות כל השנה, כמו שמחנכים את הילדים על שמירת שבת ומראים להם היכן אומרים נקדישך, ככה הילדים צריכים לראות שהאבא מתבודד, ואם הילד שואל, אבא למה אתה בוכה, עונים לילד אני צריך ישועה ואני מתפלל על זה להקב"ה, והעיקר אחרי הכל זה להיות בשמחה, רבינו אומר שכשיהודי עושה מצוה בשמחה בידוע שלבו שלם עם אלוקיו, הרי זה כל נס חנוכה להראות שאין טבע, אפילו שהטבע אומר שפח אחד של שמן צריך להיות דלוק רק יום אחד, הקב"ה החליט שזה יהיה דלוק שמונה ימים, ד' יעזור שיהיה לנו חג חנוכה שמח, ונוכל למשוך את החנוכה לכל השנה,

להתאסף ולהפיץ העצות של אור הגנוז

נסיים עם דברי מוהרא"ש על הנסיעה לשבת חנוכה לאומן, ואפילו שמוהרא"ש כל הזמן

לשלם שכירות, אבל גם לא חייבים לתת קודם התאריך, אברכים שמעו כל כך הרבה דרשות, ואברך אומר לי ששילם ג' חודשים מראש, לא צריך לשלם מראש, כי אף אחד לא יודע מה יהיה בסוף, אבל כשמגיע התאריך משלמים, צריך לזכור שרבינו רצה שחסידי ברסלב יתאספו יחד שבת חנוכה, ואפשר להתאסף בכל מקום, גם אם אין בית כנסת היכל הקודש, אפשר להיכנס לכל בית כנסת ברסלב שאין שם ליצנות, ליצנות הכוונה שאומרים רק אני ברסלב אבל הוא לא, גם אלו שאומרים שהם ברסלב ניטרלי וכל אחד יכול להיכנס שם, לבד מחסידי מוהרא"ש זה נקרא ליצנות, ושם אסור לדרוך, ד' יעזור שיאיר אצלינו אור הגנוז בחנוכה, אור הגנוז זה העצות של רבינו, כי במקלי עברתי את הירדן, היינו בחושך ורבינו האיר לנו את חיינו.

כתב שחייבים לנסוע לציון רבינו בכל השנה, וגם אם יש מלחמות, שליחי מצוה אינן ניזוקין, ואכן בחורים יכולים לנסוע לשבת חנוכה, אבל אבא לילדים אסור לו לנסוע לשבת חנוכה, צריך להיות עם הילדים בחג, לי יותר קל להיות בשבת חנוכה בקריה בליברטי, אבל אל תשאירו את המשפחות שלכם אל תרוצו אחרי, רק בראש השנה אני רוצה לראות את כולכם באומן, תעשו מניין יפה במקומותיכם, ותפיצו את העצות של דרך הלימוד לתושבי האיזור, יש אנשים שבחיים שלהם לא עברו על ששה סדרי משנה, ולא עברו על ד' חלקי שולחן ערוך, ולא ידעו שיכולים ללמוד מחבר ורמ"א ויש דרך הלימוד, הם אף פעם לא ידעו שצריך לדבר יפה בבית, הם אף פעם לא ידעו שחייבים להרים את הטלפון למלוה, אתה חייב לו כסף אל תחסום את המספר שלו, למשכיר חייבים

***

דברים שנאמרו אחרי לימוד הדף גמרא

ברוך השם מיר האבן זוכה געוועהן צו לערנשן א דף גמרא

תלמדו כל יום דף גמרא, והאברכים שכבר התחתנו, אין משהו יותר טוב שיעזור לכם בחייכם מדף גמרא.

• כבר חשבתי שאני צריך לחפש נושא חדש על מה לדבר, כי הייתי בטוח שדף גמרא כולם לומדים, אני רואה שאת זה לא הצלחתי לפעול אצל כולם, אנא ואנא תלמדו כל יום דף גמרא.

בבא קמא דף יח.

• אני רואה שיש כאן אורחים מארץ ישראל אז אחדד שוב את הנקודה שדיברנו עליה אתמול, הרבה אנשים אוהבים רק דברים מוזרים או מפחידים, אנשים מחפשים לתיקון רק משהו מעניין, לא רוצים תפילין או דף גמרא לתיקון הנשמה, ולכן הרבה אנשים נדבקים לכל מיני אדמוריים שעושים דברים מוזרים ותנועות מוזרות, כי אנשים לא מאמינים שיכולים לתקן את נשמתם בדברים פשוטים, בנטילת ידים שחרית, בהליכה למקוה, בתפילה בציבור, אלא מוכנים ללכת למקוה רק אם הבור קר ופתחו את החור של מי גשמים ורק אם קופצים בבת אחת לתוך בור המקוה, לא מאמינים שכבוד חם של מי מקוה אפשר להיטהר.

• אנשים לא חושבים שאפשר לעבוד את ד',

בבא קמא דף יז.

• יהודי שזוכה ומגיע לבית המדרש, ורק פותח את הגמרא, בזה לבד הוא שורף את כל הקליפות, ורוחץ את עצמו מכל הטומאות, והבעיה שלנו זה שאנחנו לא מספיק מאמינים בזה, שמעתי מאחד מאנשי שלומינו ששמע מבעל המעשה בעצמו, שיהודי אחד הגיע למוהרא"ש, ואמר של"ע נפל בחטא חמור ביותר, והיהודי ביקש תיקון לנשמתו, וזה היה כמה דקות לפני ששקעה החמה, שאל אותו מוהרא"ש, וכי כבר הנחת תפילין היום, ענה היהודי: אני הגעתי לתיקון על חטא חמור, ולא הגעתי לתפילין, מוהרא"ש אמר לו דבר ראשון תיכנס לבית מדרש ותניח את התפילין שלי, התפילין והגמרא הם התיקונים, אנשים מחפשים תיקונים גבוהים, רוצים לצום צומות, רוצים לדעת איזה שורש נשמה יש להם, מאיזה גלגול הם מגיעים, ולא יודעים שהתיקון ממש קרוב אליהם, בבית המדרש, בתפילין ובדף גמרא.

• בארץ ישראל יש היום הרבה 'באבות' אנשי קבלה, שמשחקים עם המוחות של בני אדם, משגעים אותם ואומרים להם שהם מגיעים מתקופת הורדוס וצריכים לתקן זה וזה או שבאו לתקן את החטא של קין, והרי אפשר הכל לתקן בדף גמרא.

• ההכנה הטובה לחתנים לקראת החתונה,

צודק, כי 'אנוכי' זה הקב"ה, והוא הבעל הבית.

• חתן תראה לפתוח בבית כל יום את הגמרא, וכאשתך נכנסת, תעצור ותתעניין איך עבר עליה היום, מה היה בעבודה, ומה אמרה אמא שלה, ומה חושבת אחותה, ואם היא אומרת שאמרו לה שהיא לא צודקת וכו', תגיד שאתה חושב שהיא צודקת והשני לא צודק, ואם אחרי זה אתה יוצא מהבית ואמא שלך מתלוננת נגדה, תגיד לה שהיא צודקת, ואז יהיה היכי תימצי ששניהן צודקות.

• מוהרא"ש סיפר שהרה"ק ר' מרדכי מנאדווארנא היה מצדיק את כולם, היה אומר שכולם צודקים, כי הדבוק להשי"ת רואה את הכל טוב, ואם היא תשמע את הדרשה, היא תגיד לך הרי אתה אומר לי שאני צודקת רק כי ראש הישיבה אמר ככה להגיד, תגיד לה, שזה לא קשור והיא באמת צודקת בענין זה, ותחזור להיות דבוק בהשי"ת.

• ואם היא רוצה ללכת לחתונה של חברה וכדומה, שלח אותה בשמחה, וכינתיים תפתח משניות ותגרוס, ותכניס עוד שיעורים רבינו אמר לר' נתן שילמד הלכה, ור' נתן עשה לעצמו שלש עשרה שיעורים בהלכה בו זמנית, לבד משאר השיעורים שלו.

• אם תלמד כל יום גמרא יהיה לך טוב בחיים, יהודי נכנס להרה"ק מסאטמאר זי"ע ובכה מאוד על צרותיו, אמר לו הרבי, גם לי יש צרות, אבל כשאני פותח את הגמרא אני שוכח מהכל, אם לומדים תורה כל הצרות בטלים ומבוטלים, בטל בששים, בששים מסכתות הש"ס.

• עוד מעט יבואו הילדים שלך לראות איך אתה לומד, יעשו לך בלאגן בספרים, אתה תהיה עמוק במדרש, והם יוציאו לך את הסימניה ותצטרך להתחיל מדרש מהתחלה.

• למדנו השבוע בגמרא מה שקורה למי שלא משתחוה במודים, שאחרי שבע שנים השדרה שלו נהיה לנחש, כי כל מי שמודה ומכניע את

כשסידרו את הפאות בצורה נכונה, וחושבים שאפשר להרגיש את הקב"ה רק אם הפאות נשארו כמו ביציאה מהמקוה, צדיקים אמרו שלאנשים קל יותר לצום מאשר לאכול עם הקב"ה, בן אדם צם הוא מרגיש ממש עובד ד', אבל הוא לא יודע שכשהוא אוכל ומודה להקב"ה וזוכר מהקב"ה ומקיים את כל הלכות הסעודה ומברך מתוך ברכת המזון זה הרבה יותר גבוה וחשוב.

• כמו שסיפרתי אתמול על הבעל חטא שהגיע למוהרא"ש, כאן רואים הבדל בין ראש של חוטא לראש של צדיק, מי שחטא חושב שחייבים לתקן דוקא על ידי דברים מוזרים, אבל צדיק יודע איך אפשר לקבל תיקון לנשמה, היהודי הזה היה כל כך בכעס שמוהרא"ש לא רצה לתת לו תיקון, הוא חשב שסתם דוחים אותו, כי הוא הגיע לאיזה תיקון שקשור לשורש נשמה, באיזה גימטריא או ראשי תיבות.

• אשרינו שזכינו ללמוד היום דף גמרא, כמה שהצלחנו להבין הכל ריוח, למדנו היום שיש גם מושג של חצי נזק, גם אם הבינו רק חצי זה גם טוב.

בבא קמא דף יט.

• צריך קצת לחרוז חרוזים לחתן חיים מאיר, החתן ביקש שאני יחרוז לו קצת בחתונה, אבל אין לזה כל כך פשט אז אחרוז לו עכשיו, ותתקן אותי חתן בחרוזים, חתן אם תפתח כל יום את הדף גמרא, גם אם לא תבין כל כך את הסברא, תוכל להפוך את השחורה דמרה, ועם התורה תהיה תמיד גליקלעך, יחד עם הקינדער ואייניקלעך [עם התורה תהיה תמיד בשמחה יחד עם הילדים והנכדים].

• אנשים שואלים מי באמת בעל הבית בתוך הבית, האם הבעל או האשה, והאמת היא שאף אחד לא בעל הבית על השני, הבעל הבית הוא רק הקב"ה, והאמת הוא שכל מי שאומר כאן בבית 'אנוכי הבעל הבית', הוא

ואחרי שסיימו את כל הדף היה מוכן לשמוע שאלות, וככה היה כל יום ויום, היה אומר תמיד קודם לומדים ואחרי זה אפשר לשאול שאלות.

בבא קמא דף כ.

אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו ללמוד דף גמרא, הרה"ק ר' אברהם מקאליסק שהיה דר בטבריה, ראה פעם יהודי זקן שגונח ואומר שכבר רוצה למות, כי נמאס לו מהחיים, אנשים צעירים רוצים לחיות הרבה, אבל המבוגרים יש כאלו שאומרים שנמאס להם, וביקש ברכה למות, אמר לו הרה"ק מקאליסק, שוטה שכמוך, וכי לא שווה לחיות עוד יום אחד ותוכל להניח תפילין ותוכל ללמוד דף גמרא.

רבינו היה אצל הרה"ק מקאליסק בטבריה, כשרבינו היה אברך צעיר בן 22, ור' אברהם היה כבר זקן מופלג, ורבינו ביקש ממנו ברכה, והוא בשום אופן לא הסכים לברך אלא ביקש שרבינו יברך אותו, וכופף את ראשו לקבל הברכה.

בחורים יקרים אני רוצה להגיד לכם, אף אחד ממכם לא ישאר כאן בישיבה, כולכם תתחתנו בעז"ה, אני לא יודע מה יהיה איתכם, מי ילך לכולל ומי ילך לעבוד, כי חייבים להביא פרנסה הביתה, אבל אני רוצה שזה ישאר לכם חקוק במוח, שמתחילים את היום עם דף גמרא.

אני כל כך נהנה ממה שקורה בקריה, בשעה 5 לפנו"ב הבית מדרש מלא בבעלי בתים שעובדים קשה, ולומדים כמה שעות לפני התפילה, זה מה שהיה שאיפתו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, הוא רצה להקים דור של בעלי בתים כשרים, יהודים שיוצאים לעבודה ומביאים פרנסה, אבל מקדישים כמה שעות ביום ללימוד התורה, רבנים אחרים רצו להקים חבורות של בני עליה, אבל הרב מסאטמאר רצה בעלי בתים יראי השם.

ראשו להקב"ה ניצול, ובזוה"ק כתוב בלשון מאוד חריף, שמי שלא משתחוה במודים אינו קם בתחיית המתים, הפוסקים חולקים על כך, אבל צריך ללמוד מזה להשתחוות ולהודות ולהכניע הראש להקב"ה, כמו שלמדנו על הדרי בי, חוזר בעצמי מכניע את הראש ומודה להקב"ה

- למדנו היום על בור ברה"ר, מוהרא"ש היה אומר בשם ר' ישראל מסאלנט, שיהודי שמתסובב ברחוב עם מרה שחורה, הוא בור המזיק ברשות הרבים, אסור לאדם להסתובב ברחוב עם מרה שחורה כי הוא מזיק לאחרים, זה מכשול לרבים, אבל יהודי שמתסובב עם חיוך גורם לאחרים לחייך.
- אפשר לחרוז כאן כל הלילה אבל אני רוצה לדבר נקודות שיעזרו לך לחיים, מספרים שאברך אחד לא היה יכול להגיע לכולל, והתקשר לחברותא שלו, שיפתח גמרא על מקומו, וישים על זה איזה ספר, שיראה כאילו הגיע לכולל, ענה לו החברותא שאין צורך, כי הראש כולל לא הגיע היום, אמר לו האברך וכי לומדים לראש הכולל, הרי לומדים להשי"ת. ככה נראים כשאין את דרך הלימוד, יהודי שיש לו את דרך הלימוד יש איתו כולל בכל מקום שהוא, אפשר לעשות בבית כולל בוקר וכולל ערב.
- זכיתי ללמוד הרבה בחברותא עם סבא שלי הגה"ק מקארלסבורג, למדנו המון גם נגלה וגם נסתר, ואמרתי שאני לא מבין, הוא תמיד היה אומר, קודם לומדים, למדו המון בגירסא, ורק אחרי זה הבינו, אוי הייליגער באשעפער ווען איך טראכט פון מייך זיידן, דארטן אין גן עדן, לערנט ער ערגעץ ווייט, איך הער נאך זיין קול תורה, איך זעה נאך זיין גמרא, מיט די ברוינע בלאט, אזוי זיס געלערנט [כשאני נזכר מסבא שלי, שנמצא שם בגן עדן, הוא לומד שם במקום רחוק, אני עוד שומע את הקול תורה, ורואה את הגמרא שלו, עם הדפים החומים], הוא לא היה מיד מתרגם את הגמרא, היה אומר את כל הלשון של הגמרא,

הסיפור של רבינו כפי שתיכף נספר, רבינו התחתן בגיל 13, ואז זה לא היה נחשב ל'כת' כשהתחתנו צעיר, זה היה נורמלי, כל יראי השם התחתנו כך, כשרואים שמישהו חי חיים טובים בברסלב, והשני מקנא ולא יכול לצחוק על כולם ולהצטרף לזה, אז הוא אומר שהשני בכת, הכי קל להגיד ככה מאשר להתפוצץ מקנאה, ראיתי פרסומות לוואך נאכט, מחיר מיוחד, רק ב-1999 דולר, הרי אתם כאן עשיתם וואך נאכט בחינם, ככה צוחקים מכל העולם, והשני שצובר חובות יכול רק להגיד שזה כת.

כשרבינו התחתן הוא היה מאוד בהסתר ובצנעא, וביקש מהרבנית ב'חדר יחוד' שלא תספר כלום על מעלותיו ומדרגותיו, מבחוץ הראה רבינו את עצמו כאיש פשוט ונמוך, ולחמיו היה מזה צער גדול, ופעם אחד הגיע לשם צדיק גדול, וחמיו של רבינו הלך אליו והתלונן שחשב שהוא לקח נכד של הבעל שם טוב שהוא בחור חשוב, בסוף הוא רואה שהוא לא יודע כלום ולא עושה כלום רק משחק כל היום בשלג, הצדיק הזה אמר שלא יכול להיות, הוא רוצה לבחון אותו, ופתח משניות ונפתח בבבא קמא פרק ב', ואמר לרבינו שיקרא את המשנה, והרבי אמר הכלב והגדי שקפצו מארש [במקום מראש], שהם רקדו מארש, הצדיק הזה כעס על רבינו והוריד לו סטירה חזקה, ורבינו פרץ בבכי אחרי כמה ימים יצא הצדיק הזה לדרכו עם הסוס והעגלה, ושומע שאחד מתפלל ושר כל כך יפה להקב"ה, והוא הלך אחרי הכל, ורואה יהודי עטוף עם טלית ושר פסוקי דזמרה, הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל השמים וגו', והוא לא ראה מי זה, הוא לא רצה להפריע, וחיכה לו עד סוף תפילתו, ובסוף רואה שזה לא אחר מרבינו, הוא כמעט התעלף, והבין שרבינו עבד עליו, וביקש מחילה מרבינו, ורבינו אמר שהוא מוחל רק בתנאי אחד, שלא יספר לאף אחד מה שראה, ואמר הצדיק שהוא רוצה לפחות לספר לחמיו, ורבינו לא הסכים, והציע לרבינו שלפחות

- יהודי שיוצא לעבודה צריך לקום מוקדם ולהתפלל מוקדם, אברך שעובד ומתפלל מאוחר זה מחשיד, זה נכון שהמנין המוקדם מתפלל מהר, כי ממהרים לעבודה, אבל מי שרוצה יכול לבוא קצת לפני זה, ולהתחיל את התפילה קודם לכן, מנין במתינות ומתיקות אפשר לעשות יותר מאוחר לאלו שלא יוצאים לעבודה.

- אני אומר שוב לבחורים שלא היו כאן בתחילת הזמן, שאני עושה דיל עם הבחורים, מי שילמד כל יום דף גמרא, יבוא לסיום הש"ס כשהוא נשוי, וזה מרומז השבוע בפרשה, שמי שלומד כל יום גמרא זוכה להינשא, כי יעקב אמר אעבדך שבע שנים, בשבע שנים מסיימים את הש"ס אם לומדים דף גמרא, אני רואה שאתם נהנים מדברי תורה, חשבתי שמשפיק להגיד לכם בפשיטות, תלמדו כל יום דף תזכו להתחתן, אם אתם רוצים אפשר להכניס את הכל בפסוקים.

בבא קמא דף כא.

- ווען איך וואלט געהאט כח וואלט איך געלאפן אין די גאסן און איך וואלט געשריגן הויעך לערנט'ס א בלאט גמרא [אם היה לי כח הייתי רץ ברחובות והייתי מכריז בקול תלמדו דף גמרא], ואז יהיה לכם טוב בזה ובבא, כי אין משהו שמדביק את היהודי להשי"ת כמו דף גמרא, אין משהו שמזכך את היהודי ושורף את העבירות כמו דף גמרא, אנשים מחפשים סגולות ורפואות ותיקונים, תקחו גמרא ותגרסו אף אם לא מבינים, זה יביא לכם הכל.

בבא קמא דף כב.

- למדנו היום בכמה דקות את הסוגיא של אשו משום חציו או ממונו, רק שתדעו שבישיבות לומדים את זה זמן שלם.
- למדנו היום את המשנה הכלב והגדי שקפצו מראש, וידוע מה שמוהרא"ש סיפר על זה את

חנוכה הקדושים, ולכן הבחורים שנמצאים בישיבה צריכים להתארגן עם מנורה וכל מה שצריך, בבית יש לכם משרת שדואג לכם להכל, האמא היא המשרתת של הבחור, דואגת לו להכל, והבחור לא חושב בכלל שהוא צריך להודות למשרת שממלא לו את הארון עם כל בגדיו וכו', אבל אם בוקר אחד הוא פותח ורואה שאין לו חולצה הוא כבר יודע למי לפנות בתלונה, אם שכחו לגהץ את הטלית קטן הוא ידע למי לפנות, אבל כשרואה שזה מגוהץ הוא לא יודע להודות למשרת, אבל הבחורים שאין להם משרת, ונמצאים בישיבה צריכים לראות ללכת לקנות מנורה שמן ופתילות.

העיקר שבעיקרים להכין את עצמינו לחנוכה זה עם דף גמרא, היוונים רצו לעקור את לימוד הגמרא מעם ישראל, וכשהחשמונאים ניצחו את היוונים, הכניסו את לימוד הגמרא לעם ישראל.

חוץ מלימוד הדף גמרא בכל יום, צריך כל בחור שיהיה לו לימוד בסדר הש"ס כסדרן, ולבד מזה צריך כל בחור שיהיה לו מסכת אחת שאת זה הוא ילמד מאה ואחד פעמים, וחוזר מזה צריך שבכל שבת יהיה שיעור במסכת שבת, ובכל חג את המסכת של החג.

זכיתי לשמש את סבא שלי, ועקבתי לראות את לימודיו, וראיתי דבר פלא, שהוא מתחיל מסכת עירובין, והוא לומד רק את העמוד א' בכל דף, ורק מאמצע העמוד ולמטה, זה היה פלא גדול בעיני, ושאלתי: סבא היקר האם מותר לי לשאול מה זה אומר, וענה שהוא חוזר על הש"ס בכל מיני צורות, וכעת הוא חוזר בצורה כזאת, זה היה 3 לפנות בוקר ורצה לחזור את עירובין בצורה כזאת, אחרי זה חזר מלמטה למעלה, ואחרי זה רק את דברי הרש"י.

סבא שלי היה אומר לי אין ספור פעמים, תלמד גם אם אתה לא מביין, קודם לומדים, אבל לא יכולתי לפעול את זה בעצמי באותן השנים, כי זה היה נראה לי דבר מאוד מוזר,

יסכים לו שיחזור לחמיו להגיד לו שאין לנו השגה בנכדי הבעל שם טוב ושלא יתערב במעשים של חתנו, ולזה הסכים רבינו, ורק אחרי שנים כשרבינו הסתלק נודע הסיפור, כשהצדיק הזה פגש את חייקל ושאל אותו איזה חסיד הוא, ואמר שהוא חסיד ברסלב, ואמר לו שיגיד לו מי היה רבינו.

• עוד משהו שלומדים מהמשנה, מדברי המשנה, שדלגו מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, שפעם אחד הגיע איזה מטורף לנודע ביהודה וגרון בידו, ואמר הרי אתם יכולים לעשות מופתים, אני רוצה לראות שהרב קופץ מהחלון ונשאר לחיות, הנודע ביהודה היה גר בקומה רביעית, ואמר לנודע ביהודה שאם הוא לא קופץ הוא יוריד לו את הראש עם הגרון ירחם השם, האיש יצא מדעתו לגמרי, אמר לו הנודע ביהודה, שהחכמה הוא לא לקפוץ מהחלון למטה, הוא יכול לעשות מופת יותר גדול, לקפוץ מלמטה למעלה לתוך החלון, ואמר למטורף שיחכה למעלה, והוא ירד למטה כדי לקפוץ מלמטה, וכשהרב ירד כבר קראו לשוטרים שיאשפזו את המטורף מאחורי סורג ובריח.

• את הסיפור הזה קראתי בתור ילד בספר 'אידישע חכמות ופקחות' וזה לא יוצא לי מהראש כי יש בזה דבר חכם, אבל אחרי שהתקרבותי לרבינו, ראיתי כאן דבר יותר עמוק בסיפור, שהנודע ביהודה אמר, לקפוץ למטה ולהוריד את המצב רוח זה לא חכמה, החכמה הוא להתרומם מלמטה למעלה, לקום אחרי הנפילה זה החכמה, אף שהיצר הרע מפיל את האדם, בן אדם חכם קם ומרים את עצמו להשי"ת על ידי דף גמרא.

• מוהרא"ש כותב באשר בנחל, שהס"מ נותן ליהודי לעשות הכל, רק שלא יפתח את הגמרא, כי הס"מ נשרף מדף גמרא.

בבא קמא דף כה.

• בשבוע הבא כבר הולכים להדליק את הנרות

להיות שמורים מעבירות, יש דרך אחד להיות דבוק להקב"ה, וזה על ידי לימוד גמרא, גם אם לא מבינים אומרים את המילים הקדושות של הגמרא, צריך להגיד את המילים בקול, ואין הכוונה לצעוק, אלא ששומעים איזה רעש איזה הברה יוצאת מהפה.

וברוך השם שהתקרבתי לרבינו ואני זוכה ללמוד בדרך הלימוד.

כבא קמא דף כז.

- אני שוב אתחנן עליכם, יש עצה אחת ויחידה

***

שבת קודש פרשת ויצא בצל ראש הישיבה שליט"א בויליאמסבורג

הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי ויחר אף יעקב, ויש להביץ למה כעס עליה בזה שפנתה לצדיק, ואמר: וכך שמעתי מרבי המוהרא"ש, שהבקשה 'הבה לי בנים' היא בקשה יפה מאוד, אבל האיום של 'ואם אין מתה אנוכי' על זה כעס יעקב אבינו, כי לא מאיימים ולא אומרים להקב"ה אם עד תאריך זה וזה לא אתארס אפסיק עם הכל וכו'.

אחרי זה הכניסו שטרודל תפוחים, ואמר ראש הישיבה שקוראים לזה באידיש העט כמו שאומרים על שטרודל [@].

המלמד ר' דוד הגיע עם התינוק שלו, ואמר שהגיע להגיד תודה על השידוך, כעת נהיה שנה מהחתונה, וראש הישיבה ביקש שיביא את התינוק 'נחמן נתן', ושאל איפה החוט האדום, ילד כזה מתוק, וראש הישיבה החזיק את התינוק עד שהתחיל לבכות...

אמרו לראש ישיבה שבחדשות אומרים

כשראש הישיבה נכנס בליל שב"ק לבית מדרש קרא לבחור א"ר, והזכירו קטע אחד מהשיר הנרות הללו, ואמר לו שיזכור את תחילת השיר, לאחר תפלת מעריב לא היה שיחות עם הציבור, כי הגיעו שני אורחים, המנהל ר' א"מ, וחבר הנהלה ר' מ"א, וראש הישיבה דיבר איתם רבות.

בעת ה'שבת אחים' שאל ראש הישיבה איך יכול להיות שיעקב אבינו הוריד אבן ענקית כמו פקק מצלוחית, וקרא לילדיו הקטנים והראה להם איך מורידים פקק מבקבוק בקלות, ותירץ שיעקב אבינו יכל להוריד את זה כפי מה שרבינו אומר בליקוטי מוהר"ן שתפילה משנה את הטבע, ויעקב אבינו התפלל ולכן יכל לשנות את הטבע.

כשהגיע המנהל לשבת אחים, אמר לו ראש הישיבה שפגש את חמיו, ואמר לו את מה שאמר בליל שישי, שרחל אמרה ליעקב

מדוד יש לי רק אחד, אז אמרו שרוצים את הערשי, אמר להם אבא הרי הערשי יש לי רק אחד, וכך אמר על כל ילדיו.

וסיפר ראש הישיבה שפעם אחד הגיע עם ילדיו לבקר אצל הסבא מקארלסבורג, ואביו ביקש שאחד מהנכדים ישמח את הסבא ויגיד איזה בדיחה, ואמר הילד שלמה, שהיה פעם משפחה גדולה במאה שערים, והיה פלא גדול שכל הילדים ידעו לרקוד בצורה יוצאת דופן, ולא ידעו איך כולם יודעים כל כך טוב לרקוד, עד שעלו על זה, שיש להם תשע עשרה ילדים ויש להם רק בית הכסא אחת, ומזה למדו לרקוד, ואמר ראש הישיבה שמעולם סבא שלו לא צחק מבדיחות, תמיד היה רציני, אבל כששמע את זה צחק מאוד חזק.

בשבת בבוקר לא היה שיעור בזוהר הקדוש, אלא היה שיעור בסידור עת רצון, ולמדו את הטעם שאומרים ברכת כהנים אחרי ברכת התורה, שהכהנים יודעים איך להביא את הברכה, ואמר ראש הישיבה משל לזה, שהעיריה נותנת את החשמל, אבל צריך חשמלאי שיכניס את החשמל לתוך הבית.

אחרי זה למדו את המשנה אלו דברים שאין להם שיעור, וכשהגיעו לקטע של 'גמילות חסדים' שאין לזה שיעור, שאין הכוונה שחייבים לתת את כל הכסף לצדקה, אלא נותנים מעשר, ובכרסלב נותנים חומש, אלא הכוונה זה ללכת לבתי חולים ולעודד אנשים וכדומה.

ואמר ראש הישיבה שאנשים אומרים שכשיהיה לי כסף אתן הרבה צדקה, ואומר שזה ממש לא נכון, כי כעת כשלא עושים הרבה כסף זה יותר קל, כי בן אדם שמרויח מאה דולר צריך לתת רק עשרים דולר לצדקה, אבל בן אדם שמרויח מיליון דולר כבר צריך לתת מאתיים אלף דולר לצדקה, וזה הרבה יותר קשה.

ואמר שכל מי שהולך ומגייס כסף לצדקה, יש לו אחרי זה רגישות לאחרים כשבאים לבקש

ששיחררו כמה מהחטופים, ועל כל יהודי שמשחררים, שיחררו במדינת ישראל 3 ערבים, ודיבר ראש הישיבה בגנות החדשות ומי אלו שמנהלים את החדשות בכל העולם, שהם אנשים ליברליים שהם נגד הדת והיהדות.

ואמר על הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום, בן אדם יוצא לדרך ורואה שהכל הולך לו חרנה, לא הולך לו כמו שרצה, יהודי צריך לדעת שאסור לו לעזוב את הקב"ה, אלא ויפגע במקום, שיחזור להקב"ה ויתפלל שוב ושוב, כמו שראו אצל אליעזר שמיד כשיצא מבית אברהם ולא ידע לאן ללכת ופנה אל הקב"ה בתפילה, ועוד קודם ששקעה השמש כבר נסגר השידוך, אבל יעקב אבינו שידע בדיוק מי השידוך שלו, בסוף זה נמשך שנים ארוכות.

ואמר ראש הישיבה שאמו אומרת תמיד, רבש"ע תעזור לאנשים המסודרים כמו שאתה עוזר לאנשים שאינם מסודרים, אנשים שלא מסודרים תמיד פונים אל הקב"ה ורק הקב"ה עוזר להם.

דיברו על משפחה מסויימת שיש להם תשע עשרה ילדים, וכולם יראים ושלמים, לבד משני ילדים, אמר אחד מהנוכחים שלפחות יש להם שבע עשרה ילדים טובים, אמר ראש הישיבה שכל ילד הוא עולם ומלואו עבור הוריו.

ראש הישיבה סיפר על איזה עשיר גדול באמריקה שלא היה להם ילדים, ושמעו שבארץ ישראל יש משפחות עם תשע עשרה ילדים, ולכן החליטו לנסוע לארץ ישראל לקנות מהם ילד, וכך עשו, נסעו והגיעו למאה שערים וראו באיזה בית שיש שם חדר שלם בבית, וביקשו מאב המשפחה שרוצים לקנות ילד אחד, אמר להם האבא, זה לא הולך ככה, תשארו כאן לשבת, ובמשך השבת תבדקו את הילדים ותחליטו את מי אתם רוצים, וכך עשו, ואחרי שבת הוציאו את חבילת הצ'קים ואמרו שרוצים את דוד, אמר להם האבא, הרי

את המכתבים להורים שלהם, ואמר שככה זה גם היום, אנשים שוכחים לשלוח מכתבים להורים שוכחים לדרוש בשלומם.

ודיבר על הפסוק ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים, שכל אחד צריך לעבוד את ד', וללכת לדרכו, ולא להסתכל מה אחרים אומרים, ויעקב הלך לדרכו, ויראה שבסוף יפגע במלאכי אלוקים.

אחרי סיפורי מעשיות ניגש לראש ישיבה יהודי שחיבר ספר על חומש רש"י, וסיפר שלפני שלושים שנה קיבל את הקונטרס סדר דרך הלימוד, וכל כך מצא חן בעיניו שמצא דרך איך ללמוד, והגיע עם זה הביתה, ואביו אמר לו שזה לא מיועד לך, רק למי שלא מבין באמת ללמוד, וזה לא באמת שיטת ברסלב וכו', ורק לאחרונה נודע לו משיעורי ראש הישיבה וחזר להתחבר לזה.

ראש הישיבה אמר לו שפעם הגיע מפיץ למוהרא"ש ואמר שמישהו אמר לו שחבל על הקונטרסים כי זה בסוף הולך לגניזה, ואמר לו מוהרא"ש שיענה ליהודי שהוא שעוד מעט גם הוא הולך לגניזה, את כולנו הולכים לגנוז בבא היום.

בסעודה שלישית לימד ראש הישיבה בחיי מוהר"ן בשיחה תפ"א, על הלבנה שאמרה לחמה שהרי החמה משמשת ביום כשיש חום, ואילו היא צריכה לשמש בלילות חורף הארוכים כשיש קור, אמרה לה החמה שתעשה לה מלבוש, וקראו לכל החייטים הגדולים וניסו לעשות לה מלבוש אבל לא יכלו, כי כל יום יש לה מידה אחרת, פעם הלבנה גדולה ופעם קטנה, והגיעו החייטים הקטנים ואמרו שהם יצליחו לעשות לה מלבוש, ואמרו החייטים הגדולים לקטנים, אם אנחנו לא הצלחנו איך תצליחו אתם.

ואמר ראש הישיבה שאינו מבין פשט בשיחה זו, וכל מי שרוצה יבוא לומר פשט, ואמר שמוהרא"ש הסביר שהצדיק הוא כמו חמה, שרואה הכל בחוש, רואה את הקב"ה, אבל

ממנו צדקה, ואמר שבנו הבחור נחמן נתן לומד בישיבה בקריה, ומהאכסניא שלו בבית גיסו ר' נתנאל, יש לו דרך לישיבה כל בוקר, של ארבעים דקות הליכה, וכל יום עוברים שם המון רכבים ואף אחד לא מציע לו לקחתו, ויום אחד הגיע רכב מהכיון ההפוך, אחרי שחזר מהבית כנסת בהאשקי, ועצר לבחור, הנהג היה המלמד ר' בערל, ואמר לו אתה רוצה ללכת לבית כנסת, בא תיכנס, וסיפר הנהג, שהוא גם גר במרחק שעה מהבית כנסת, ולפני שהיה לו רכב, הלך בגשם ובשמש כל יום שעה שלימה, ולכן יש לו רגש לכל מי שהולך ברחוב כי הוא עבר את הקושי הזאת.

אחרי זה דיבר ראש הישיבה בגנות החובות שאנשים עושים, שזה מפריע לעבודת השם, וזה מכניס את האדם ליאוש ודכאון ולא רוצים ללכת לעבוד, ואמר שאפשר לצאת מזה בצורה נכונה, וביקש מאחד האברכים שישבו שם שיקום ויספר את הסיפור שלו, והוא נעמד וסיפר שהיה לו כארבעים אלף דולר חובות, עשר אלף למשכיר ועוד, וראש הישיבה אמר לו אז שילך לחפש עבודה במאפיית מצות, והציעו לו 1200 דולר לשבוע, והיה בטוח שראש הישיבה יגיד לו לא לקחת את זה, כי לפני זה עשה יותר כסף, אבל ראש הישיבה אמר לו שיקח את זה, והדריך אותו איך לשלם את החובות, ומה כן לקנות ומה לא, ובסוף יצא מכל החובות, ואמר לו ראש הישיבה, תספר את האמת, שלא רק שיצאת מהחובות, אלא שכבר שמת בצד שלושים אלף דולר.

ואמר שרואים אברכים שיש להם רכב יפה ובית יפה, אבל כולם חיים עם חובות, וכרטיסי אשראי, והבחורים צריכים לדעת את כל זה מראש, כדי לא להיכנס לזה בכלל.

בסיפורי מעשיות סיפר על המלך שעד שמצא את השידוך, ובסוף בנה ארמונות שלמים לחתונתו, וקרא לכל העולם שיבואו לחתונה, ודיבר בגנות החתונות הגדולות שמוציאים לזה המון כסף במקום לעשות חתונה צנועה.

והמשיך לספר על בנות השרים שלא שלחו

וסיפר שבחור הגיע למוהרא"ש וראה שכתוב בספר ארך אפים שאין צער כצערו של בחור, שאף אחד לא יודע מה עובר על הבחורים, ומה זה עוזר לו שאף אחד לא יודע מה עובר עליו, והסביר לו מוהרא"ש שזה באמת לא פותר לו את הבעיה שלו, אבל ברגע שיודע שמישהו מרגיש מה שעובר עליו, ומישהו יודע שהצער שלו גדול מנשוא, הוא יצליח לעבור את זה, ואמר ראש הישיבה שחז"ל אומרים על איוב שיש שיטה שאומרים 'איוב לא היה ולא נברא', וזה הצער הגדול ביותר שהיה לאיוב, שאמרו עליו שלא היה ולא נברא, שלא באמת היה לו צער וסבל, וזה לא בדיוק היה ככה וכו', וזה הצער הגדול שלא משתתפים בסבל שעובר על אחרים.

- בן אדם רגיל הוא בבחינת לבנה, שחושך ולא רואה, והיהודי רוצה להיות צדיק ואומר לחמה, הרי אצלי הכל קר וחשוך, ורבינו אומר בליקוטי מוהר"ן שאף הצדיקים הגדולים לא נהיו צדיקים ביום אחד, אלא עלו ונפלו ושוב עלו ושוב נפלו עד שנהיו צדיקים, ולכן החייטים הגדולים לא הצליחו לעשות מלבוש ללבנה, כי ראו שיום אחד הלבנה קטנה ויום אחד גדולה, כי כן דרך הצדיקים, ליפול ולעלות שוב, ואפילו חייטים גדולים דהיינו צדיקים גדולים מתמודדים עם זה, וזה נותן חיזוק לחייטים הקטנים שאף הם יכולים לעשות מלבוש, כי אף הם יכולים להתעלות אחרי שנופלים.

***